

■ ■ ■ ■ AZ ASZTALOSOK SZÖVETKEZETI BUTORCSARNOKA ■ ■ ■ ■

A budapesti asztalos-ipartestület védnöksége alatt álló **BUTORCSARNOK** és Hitelszövetkezet, mint az Országos Központi Hitelszövetkezet tagja, felhívja a nagyérdemű butorvásárló közönség figyelmét a **VIII., József-körút 28. sz., Bérkocsis-utca IV., Belváros, Ferenciek-tere 1.** alatti királyi bérpalotában dusan felszerelt modern és stilszerű lakberendezéseinek megtekintésére, a melyek jutányos áron jóállás mellett adódnak el.

A Butorcsarnok szövetkezet részére kizárólag csak budapesti képzett asztalos- és kárpitosmesterek dolgoznak. Budapest környékén készített, vagy bécsi silány áruk eladásával nem foglalkozik.

Megrendeléshez tervezetet és költségvetést kívántra készítettünk. 12817 Minden egyes butoradarab bizottság által fölülbírálva

Valódi szegedi paprikát (1/2 kg-es edényes nemes) és házilag tisztán tojással készített **szegedi tarhonyát** (4 1/2 kg.) küld 6. — korona előzetes beküldése mellett vagy után-termény-vétellel bérmentve **Kardos nagyker. Szeged.**

Párisi előkészítés *«Grand Prix» 1900.*
Kwizda-fele Restitutions-fluid
mosóvíz lovak számára.
Szóvédjegy, ezimke és csomagolás védve.

Egy üveg ára 2 K 80 f.
40 év óta az udvari- és versenyistállóknak van használatban nagyobb strapáknál elő- és uterócsitól, inak merevségéért, stb. az idomításnál kiváló munkára készíti a lovakat.

Kwizda-fele Restitutions-fluid csak a mellékelt védjeggyel valódi. Képes árjegyzéket ingyen és bérmentve.

Főraktár: Török József gyógyszerész, Budapest, Király-u. 12. és Andrássy-ut. 26.

Ha őszül a haja ne használjon mást, mint a **„STELLA“-HAJVIZET,** mert ez nem hajfestő, de oly vagyis ösztönözteti a szőrszálakat, mely a haj eredeti szívét adja vissza. Üvege 2 K.

ZOLTAN BELA gyógyszerterápiában, Budapest, V/49, Szabadságtér, Sótator-utca sarkán. 12445

Akar-e szép lenni? Akkor ne használjon mást, mint a legjobb-ak általában elismert —

Rogátsy-féle magyar pipere-boraxot, a melytől rózsás, úde, selymes arczbórt nyer, eltünteti a ráncokat, szemlőt, májfoltot, pattanásokat, stb.

Nyaralásnál nem nélkülözhetjük, mert a legkeményebb talajvizet is megpuhítja. Kiváló háziszer torok-, szemgyulladás, izadás és szájbűz ellen. A fogak fehéritése és épentartása tekintetében bámulatos hatással bír. Mint univerzális háziszer gyermekápolásnál és háztartásban a legjobb lelkismerettel ajánlható.

Egy doboz ára 30 és 75 fillér.

Rogátsy-féle borax-erem 1 K, borax-szappan 80 f., borax-ponder 1 K 20 f., borax-fogkrém 50 fillér.

ROGÁTSY KÁLMÁN drogériája, Budapest, VII., ker., Rákóczi-út 10. szám.

Fellütnést keltenek **TITANIA** gyors-gőzmosogépek

Egy gyermek mossa vele az előbbihez képest 1/3 idő alatt **a ruhát hófehérre.**

Minden gépet próbára 55 koronától feljebb.

: Képviselek keresetnek.: Bizonyítványok, prospektusok ingyen. 12607 **TITANIA-művek, Wels 179** O.-Oesterr.

Páratlan és csodás hatású arczsépítő és finomító a **Földes-féle Margit-crème**

főúri körökben használt készítmény. Zsírmentes, ártalmatlan, rögtön szépsít. Az egész világon kapható 1 és 2 koronás tégelyekben. Margit-szappan 70 f., Margit-ponder 1 K 20 f. három színben kapható. Tesztok a záróvédjegyre ügyelni és csak az eredeti készítményt elfogadni, melynek ártalmatlanságáért és kitűnő hatásáért felelősséget vállal a készítő.

FÖLDES KELEMEN gyógyszerész Aradon.

Technikum Mittweida
Igazgató: A. Holst, tárnok. 19073 (Bécsi királyi udvar.)
Magasabb technikai tanintézet elektros- és gépész-művészek, technikusok és művészek képzésére. Gasztróelektronika, és gépészeti laboratóriumok. Gyári tanulóműhelyek. 2610 hallgató a 36. iskolai évben. Program stb. díjtalanul a titkárság által.

Serravallo
CHINA-BOR VASSAL
Magasabb kiállítás 1906. Legmagasabb kitünt. Erősítőszere gyengélkedők, vérszegények és lábadozók számára. Zivárgyógyászati, ideg-erősítő és vérjavító szer.
Külföldi 3000-nál több orvosi vélemény.
J. SERRAVALLO, Trieste-Barcola.
Vásárolható a gyógyszerterápiában filléres üvegekben 4 K 2.00, egész literes üvegekben 4 K 4.80.

Rozsnyay Mátyas **chininczukorkája** itélen chininből.

Többszörösen kitüntetve, 1869-ben a magyar orvosok és természetvizsgálók felmérésénél vándorgyűlésén 40 arany pályadíjjal jutalmazva.

Láz ellen! Nem keserű!
Legjobb szer láz, váltóláz, malária ellen, különösen gyermekeknek, akik keserű chinint bevenni nem képesek.

Valódi, 11468 ha minden egyes piros csomagolópapíron **Rozsnyay Mátyas névvel** olvasható. 11266

Rozsnyay Mátyas gyógyszerterápiában Arad, Szabadságtér.

Fektor
az egyetlen **hashajtó limonádé.**
Kapható mindenütt. **Üvege 80 f.**

KOLUMBUS vegyészeti gyár részvénytársaság
Budapest, VIII., József-utca 16-18. sz.
Telefon 101—53.

A közép-, polgári fiu- és leány-, felsőbb leányiskolák, tanító- és tanítónőképző-intézetek tanulói számára előírt **kötelező és házi olvasmányok** jegyzékét kívántra készíttük küldi meg

LAMPEL R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) részvénytársaság
Budapest, VI., Andrássy-út 21. sz. és minden könyvkereskedés.

Segédkönyvek a természetrajz tanuláshoz.

Növénygyűjtő.
Irta Lejtényi Sándor. *Ára kötve 1 K.*

Rovargyűjtő.
Irta Lejtényi Sándor. *Ára kötve 1 K.*

Ásványhatározó.
Irta Tökés Lajos. *Ára kötve 1 K.*

Növényhatározó.
Irta Dr. Simonkai Lajos. *Ára 1 K 80 f.*

Kristályminták
Szerényi Hugótól. *Ára —48 f.*

Kaphatók: **LAMPEL R.** könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) részv.-társ.-nál, Budapest, VI. ker., Andrássy-út 21. szám és minden könyvkereskedésben.

Vértes-féle Sósorszesz
Minden házban szükséges.

VASÁRNAPI UJSÁG
39. SZ. 1908. (55. ÉVFOLYAM.)
SZERKESZTŐ **HOITSY PÁL.** FŐMUNKATÁRS **MIKSZÁTH KÁLMÁN.** BUDAPEST, Szeptember 27.

Szerkesztőségi iroda: IV. Beátnoda-utca 5. Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.
Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona. Félévre 8 korona. Negyedévre 4 korona. A «Világkronika»-val negyedévenként 80 fillérrel több. Külföldi előfizetésekre a postallag meghatározott viteldij is eszandó.

A VESZPRÉMI VÁR.

VESZPRÉM.
PANNONIÁNAK nagy napjai vannak most, a mikor ezek a sorok kelnek. Király van, nagy király Veszprém kicsiny, de stilsát és hangulatát megtartott várának falai között és talán most, talán épen most ott áll a püspöki palota bástyára kiszögellő erkélyén, nézve a hadi felvonulást, talán ugyanarról a helyről, a hol évezreddel ezelőtt Szent István király állt, aggodalmas szemmel tekintve végig a Táborállás magas síkját, a melyen serege ütközöben volt Kupa és Vata pogányival. Odább pedig, arra felé, a honnan a fölkelő nap először ontja aranyát az ébredező hadi-épre, királyi herceg táboroz, a koronához legközelebb álló. Hajmásként, alig egy nyil-lövésre Jutas hercegnek, Árpád kedves fiának a földjétől: Ferencz Ferdinánd, a trónörökös igazgatja a hadak útját. Pannoniának nagy napjai vannak.

Pannonián kell kezdeni a szót, a mikor a toll Veszprémről akar beszélni. Mert kétség-telen, hogy a mikor ez a város még Cimbriana volt, a római korban is középpontja volt a mai Magyarország ama részeinek, a melyek túl a Dunán vannak. Nemesak azért, mert Mogentiana (a mai Keszthely) mellett ura volt

A VESZPRÉMI PÜSPÖKI PALOTA, A HOL A KIRÁLY SZÁLLÁSA VOLT.

katonaelme tüstént felismerte olyan pontnak, a melyből Aquincum, tehát a Duna biztonság tehető, a felette lakó barbárok pedig meghódíthatók fel, egészen a germán tölgyekig. Itt, Cimbriana mellett kereszteződött a két nagy hadiút, a melyek közül az egyik a mai Pécsen át jött a Balkánról és felhúzódott Győr fölé a Csallóköz alsó Duna-ágáig, a másik pedig az Adriától indulva el a mai Varasdon, Csáktornyan, Keszthelyen keresztül, azután a Balaton északi partján haladva végig, kötötte össze szinte közvetlenül magát Rómát, egész Itáliát Aquincummal. A légiók nagy gyülekező helye volt ebben az időben Cimbriana és akkor még beépítetlen hét halma is talán az Urbsra emlékeztette a távolba küldött harczost, hogy itt esleve, haldokolja — «dulce moriens remissit», — eszébe jusson neki még egyszer Róma.

A római kor után következő idők, a népvándorlás csaknem egészen elvettek Cimbrianától a jelentőséget. A Duna és a Tisza földjét nem a régi lakók ellen s nem délről fenyegette többé a római hódítás. Új hódítók jöttek észak és kelet felől, az ütközőpontok a Kárpátok alá meg a Tisza folyásához helyezkedtek át, mert a bennlakó népeknek onnan kellett védekezni és a hatalmas Cimbriana lassankint

A KIRÁLY A SUKORI HEGYEN.

ellenére akar itt maradni. No azt szeretném én látni. Poroklábok! Távolítsák el ezt az urat a holmijával együtt a kapun kívül. Egy, kettő, fordulj, indulj!

Haragosan hátat fordított Nedeczkynak, az örök pedig újból közbe vették, lekisérték az udvarra, onnan kitzsigálták erőszakkal a kapun a holmijával együtt és bezárták utána: Adieu lieber Nro 14!

Nedeczky tehát egyszerre ott találta magát a szabadban, nyitva előtte az egész tágas világ. Szép, langyos, nyári este volt. A természet mintegy incselkedve feltakarta összes bájait a zordon szűk czella elfasult lakója előtt, mintha kaczerkodnék vele. Ugy-e, hogy szép vagyok? Csillagok ragyogtak az égen. Fák, füvek ozont leheltek. Az emberi élet nesze, zaja is hozzá csatlakozott a csabítás-hoz. Alant a fellegr alatt a városka mécei pislogtak, az esti szél vig zsvajt, elmosódott zenehangokat hozott az utcákról, a kocsmákból. De a zene nem volt rá hatással: harmonikából és kintornákból jött. Csakhogy a kutyák is ugattak. S ez már épen olyan volt, a hogy Zalaegerszegen ugatnak. Erre már megdobbant a szíve, mártóvda édes emlékekbe. Hej, de jó volna most otthon lenni. Oh, hiszen mehetne. Úgy látszik, Feri bácsi is akarja (mert sejtette, hogy az ő keze mozdult meg

A KIRÁLY FŐHADSEGÉDÉVEL, BOLFRAS GRÓFFAL.

Rúgta-verte a kaput, dörömbölt, ígért fűt-fát a belső öröknek, hogy ereszsze be, de mi-

FRIGYES FŐHERCEG BEVONUL VESZPRÉMBE.

A VESZPRÉM-VIDÉKI HADGYAKORLATOKRÓL. — Jely Gyula félfotó.

kor látta, hogy föl se veszik, letette czókmók-ját a kapuküszöbre s úgy aludt el hajnalig, a mikor a profuntot hozták a péktől a várba; ezzel a szekérral aztán ő is beosont és lefeküdt az álmát folytatni czellája, a 14-es szám elé, míg csak reggel maga a parancsnok föl nem rázta szörnyű fenyegetésekkel, hogy pusztuljon azonnal, mert menten gúzsba köteteti; felteszik egy szekérre és az ő költségén viteti a magyar határra, a hol az első baráz-dára lebegyítják.

Nedeczky kijelentette, hogy nem tanácsolja a parancsnoknak az ő testéhez valamely erőszakos módon hozzányúlni, a miből nagyobb baja lehetne a lovag úrnak, mint ő neki, mert az, a ki a császárhoz vezető ajtót megtalálta, másodszer is megtalálhatja azt, aztán hiába is lenne minden, mert ő akárhonnán nyom-ban visszatérne erre a helyre, melyet ő el nem hagy, akár becukják, akár nem csukják, akár adnak neki enni, akár éhenhalatják, Isten ötét úgy segítse.

Érezvén tehetetlenségét lovag Patzek, most már rimánkodóra fogta, hogy ne csináljon neki galibát, tekintse karrierjét, menjen Is-

ten hírével, magához hitta ebédre s jó görzi borocska mellett kapacitálta a békés hazamenetelre, még a szépen kiszivott szípkáját is, mely a tajtékpipák világában felnőtt Nedeczkynak szemet szűrt, odakinálta ajándékba, csak ne csináljon több komédiát, de minden sikertelen maradt.

Végre is nem tehetett egyebet, jelentést irt a miniszternek a makacs fogolyról, a ki nem akar távozni a fogházból, nem azért, mert itt jól bántak vele — tette hozzá, nehogy balul fogják fel Bécsben — a bánásmód mindenben szabályszerű volt, hanem mert attól tart, hogy szabadulása félreértésekre és gyanúsításokra adna okot honfittársainál. Azon az állásponton van, hogy csak a többi rabtársaival egyszerre hagyhatná el a börtönt. «Alázatos nézetem szerint — így végzi — volenti non fit injuria, e kevély különcz még nincs eléggé kikészítve a szabad levegőn való mozgáshoz.»

A miniszter fejet csóvált e jelentésre, majd kötelességszerűen jelentette feljebb magának Ő Felségének a különös esetet azzal az indítványával, hogy ott kell még hagyni a hálátlan rebelist.

A császár, ki már királynak készült akkor, elgondolkozott kissé, majd így szólt.
— Azt gondolom, kedves Belcredi, hogy neki

igaza van. Mindenesetre feltűnő lenne a dolog. Intézkedjék, hogy még ma egy nagyobb csoport olmtüzi fogoly megkegyelmezése iránt történjék hozzám fölterjesztés.

Így szabadult meg Nedeczky többemagával még a kiegyezés előtt, s így beszélt el a részleteket hol nekem, hol a másik rithmus-csinálónak (így nevezett minket kettőnkét Jókaiival) szélsősédes, üres percekben, mikor a negyedik partnerre vártunk a klubban s rendszeren hozzatette:

— Bizony szép idők voltak, jó hogy elmúltak, kivált ha úgy múltak el, hogy többé vissza ne térjenek.

A BERLINI MENYASSZONY.

Elbeszélés. — Irtá Jakab Ödön.

Kelemen Sándor, az én gyerekkori jó barátom, a rövid bevezetés után cigarettára gyűjtött s íróasztalom mellett egy borszékben kényelmesen elhelyezkedve, így folytatta:

— Tehát először is tudd meg, pajtás, hogy Újvidéki Iuszkát megkértem s a szülői, úgy vettem észre, nem idegenkedtek.

Ez a kijelentés, ilyen határozott alakban,

TÜZÉRSÉG A HARCZBAN.

szerfölött meglepett. Csodálkozva hajoltam Sándorhoz:

— És... Károla?...

— Hja, édes barátom, ez másként nem történhetett! Én utóvégre is kezdő orvos és szegény ördög vagyok. A szegénység pedig nem tartozik az Isten különösebb áldásai közé. S itt a fővárosban épen nem. Magam fajta embernek hozomány nélkül házasodni annyi, mint fegyvert vásárolni töltény nélkül. És azt te is csak belátod, hogy nyugalmazott őrnagytól az is szép dolog, ha a leányával tisztességes stafiringot ad. Mivelhogy katonáknál Poroszországban sem valami nagyon veszekedik a mód!

— S aztán, hogy fogsz végezni Károlával? Mert valahogy csak végezni kell!

Sándor meleg barátsággal fogta meg a kezem s könnyelmű nyugalommal felelt:

— Azt majd te fogod elintézni, pajtás!

— Én?

— Persze, hogy te!

— Tréfálsz?

— Oh, koránt sem! Sőt már meg is csináltam a tervet, csak a te kipróbált barátságodra van még szükségem, hogy rendbejőjék.

— Nos?...

— Hát tudod, pajtás, azt te is elismered úgy-e, hogy minden embernek előbb, vagy utóbb, de egyszer meg kell halni?

— S aztán?..

— S aztán... miért lennék épen én kivétel annyi millió közt?

PIHENŐ HONVÉDHUSÁROK.

Meghökkenstem.

— Te!.. Csak nem akarsz valami butaságot csinálni?

— Oh, Isten ments!

— Hát mit akarsz?

— Hát csak azt akarom: ird meg Károlának, hogy súlyos beteg vagyok.

— Megbolondultál?

— Na, na, hiszen egyelőre csak annyit fogsz írni, mint jó barát, a ki mellettem virrasztasz. Csak majd később fogsz mind aggasztóbb és aggasztóbb híreket küldözni, míg a végén aztán azzal is beszámolsz, hogy oda költöztem ebből a keserves világból, a hol nincs sem vasút, sem posta. Remélem, most értesz.

Nehezteléssel húztam ki kezem a kezéből: — Na már megbocsáss, de ebben czinkostársad én nem leszek! Süsd meg a terved, a németeiddel együtt!

Mert hát tudni kell, hogy Károla kisasszony Berlin levegőjét terhelte szerelmes sóhajtásai-val. Kelemen Sándor ugyanis, mint orvos-növendék, a berlini egyetemen hallgatta volt az utolsó évet. Ekkor ismerkedett össze Károlával. Náluk lakott egy hónapos szobában. S az ismeretség köztük utoljára annyira nekimelegedett, hogy az őrnagy úr Sándort jövődöbéli vejenek fogadta. Persze ez időtől kezdve úgy tekintették, mint a ki a családhoz tartozik.

TÁBOR.

A VESZPRÉM-VIDÉKI HADGYAKORLATOKRÓL. — Jely Gyula félfotó.

gasztaló tisztaságában. A kérelhetetlen végzetben idővel többé-kevésbé ugys mindenkinnek meg kell nyugodnia s reméltem, hogy gyógyulása után ön is még boldog lesz, ha nem állja útját az a bizalmatlanság az emberek iránt, melyet az első szerelem csalódása kirihathatlanul beoltat a szívébe. Ime, kisasszony, ennyi az én bűnöm és most ítéljen felettem!

Károla mereven nézett a szemembe:
— Előbb mondja meg nekem becsület-szavára: minden igaz-e, a mit most hallottam?
— Igen, kisasszony! Lehetőleg híven igyekeztem elmondani mindent.

E pillanatban a Károla arcán valami szelid ellágyulás borulata lengett, könnytől fátvolyozott szeméből pedig a női önértet büszkesége lövellt ki dacosan. Jobbjával a kezemet halásan megérintve, így szólt:

— Köszönöm! Most pedig bocsásson meg, hogy annyira indulatos voltam!
— Oh, én megértem, kisasszony!
— Én pedig viszonzásul megnyugtatom önt,

hogy először Sándort ismerje meg s csak azután engem.

— Az is lehet! — sóhajtott.
— Látja, én e pillanatban valami titkos kötelességet érzek a szívémben, hogy jóvátegyem azt, a mit vétettem maga ellen. S azt is érzem, hogy boldoggá tudnék tenni egy nőt, ha az is úgy akarná. Milyen kedves volna, ha megengedné, hogy most husvétkor Berlinbe utazzam s kissé közelebből megismerjük egymást.

A Károla szemében különös tűz gyúlt ki, mely nagyon hasonlított a boszúvágy tűzéhez. Egész közel hajolt hozzám s azt felelte:

— Várni fogom!
Az őrnagy úr ebben a pillanatban nyitott a szobába:

— Nos, mehetünk a temetőbe!
Károla izgatottan tiltakozott:
— Nem, papa! Oda nem megyünk!
— Ezt nem értem! — csodálkozott kerekre nyitott szemekkel a papa.
— És pedig azért nem megyünk, mert az

Mikor haza érkeztem, nagy meglepetésemre magát Sándort találtam a lakásomon.

— Baj van, pajtás! — rohant előmbe.
— Ne beszélj!...
— Képzeld, itt vannak a berliniek! Ezelőtt egy órával láttam Károlát ide lenni a sarkon, a vendéglő éttermében! Még szerencse, hogy nem vett észre!

— Tehát még nem kaptad a levelemet?
— Nem.

— Pedig abban megírtam, hogy itt vannak. — Hogy-hogy?... Te találkoztál velök?
— Tőlük jövök éppen.

— És?...
— Minden rendben van, csak az öreg meg ne lásson valahogy!

— Na, hála Istennek! Máskülönbén csinos fruska, úgy-e?

— Az ám! Husvétkor megyek is Berlinbe. Sándor még az őrnagy úrnál is nagyobbát bámult:

— Te!... Csak nem?...
— De igen!

A KIRÁLY, A TRÓNÖRÖKÖS S A KÜLPÖLDI ATTACHÉK.

A VESZPRÉM-VIDÉKI HADGYAKORLATOKRÓL. — Jelfy Gyula félvétele.

hogy nem irt valótlaniságot, mert Sándor nekem csakugyan — meghalt.

Néhány percig halásan nézett rám s a végén, Sándorra czélozva, felsóhajtott:

— Mennyivel nemesebb szíve van önnek! Ez a nyilatkozata olyan jól esett, mintha bárszónnyal simogatott volna. Különbén is igazán elragadó szép volt! S még ha az is eszembe jutott, hogy a tatája tetemes összeget örökölt: épen nem találtam benne semmi kivetnivalót. A hangja is, mióta kijelentette, hogy Sándor neki meghalt, bámulatosan behizelgő, nyájas csengésű lett.

A beszélgetés hovatovább mindinkább melegedett, mintha csak két régi jó ismerős társalogna együtt bizalmasan. Végre Károla naiv őszinteséggel ezt is megjegyezte:

— Mennyivel boldogabb volnék most, ha annak idejében Sándor helyett magát ismertem volna meg!

De már erre én is megfogtam a kezét.
— Hiszen most megismert, Károla!
— De későn!
— Ne higye! Hátha az Isten akarta úgy,

ügyvéd úr épen most beszélte el, hogy Sándornak szándéka volt felgyógyulása után velem szakítani.

Az őrnagy úr olyan veres lett, mint a főtt rák s egész gépiesen a zsebéhez kapott, melyben bizonyosan a revolvere állott. De Károla hozzá sietett s keblére simulva, gyöngéden czirógatta meg az arcát:

— No, no, ne haragudj, papa! Talán jobb, hogy így van. Mert az ügyvéd úr a legnemesebb ember a világon! Husvétkor meg is fog látogatni.

Az őrnagy úr most még nagyobbát nézett, a minék németre fordítva körülbelül ez volt az értelme:

— Ja... so?

És a temetőbe menésről nem beszéltünk többet, hanem a helyett elhatároztuk, hogy felmegyünk a Gellérthegyre, mivel az őrnagy urat egész Budapesten legjobban a ezitadella érdekelte.

Én azonban előbb még haza szaladtam egy kissé: hadd lám, Sándorról nincs-e valami hír? Arra a haszontalan gyereke most már nem is haragudtam.

A hordár lépett be.

— Nos? — kérdém tőle.
— A doktor úr nem volt otthon s a takarítónő azt mondta, hogy a levél leghamarabb az Andrássy-úton találja meg, Ujvidéki tanácsos úrnál.

Most már Sándor szökött a hordár elébe:

— S oda vitte?
— Oda.
— S ki vette át?
— A méltóságos asszony.
— De csak nem bontotta fel?
— Nem is volt borítékban.
— S elolvasta?
— El s csak annyit mondott, hogy jól van.
— Jaj, van az istennyilát! — kiáltott fel Sándor, a hordárt kilökte az ajtón.

Aztán felém fordulva, kétségbeesetten csapta össze a kezét:

— No, most már Huska is bizonyára — fuccos!

S ész nélkül rohant el, hogy csak úgy döngett a folyosó a lépteit alatt.

A HÉTRŐL.

Lánczy Ilka. Azok közül a színésznők közül való volt, a kik csak egyszer rikatják meg a közönséget. Akkor, a mikor meghalnak. A míg élt és játszott, a hatása a derű volt. Nem a hangos kacagás, hanem a hangtalan mosoly, a melyet egy igen finom, igen megértő, fölöttesen elmés egyéniség megnyilatkozása rajzol az ajkakra. Mert Lánczy Ilka ilyen egyéniség volt. Nagy alakító képesség nem lakott benne. Változatos, sokféle, a megismerhetetlenség átmásuló lenni nem tudott. De föl volt szelvelve vagy meg volt áldva egy más nagy tulajdonsággal: egy rendkívül vonzó, mindig érdekes, melegen közvetlen, finom és lebilincselő egyéniség adományával. Ez az egyéniség alkalmas volt rá, hogy belőle eredőnek tudjunk érezni minden szépet, okosat, sugárzó, elméset, a mit a poéta ékesszólása és ötletessége az ajkára adott. Olyan volt a megjelenése az alakja, a mozdulata, a szeme, a hangja, hogy

elég lenne. Ezekről és a velük kapcsolatos dolgokról írni tehát mindig aktuális. A minapában is fölborzolódt az utca és rendőrkardokkal kellett lesimitani a hullámaikat. Igen érdekes, hagyományos tulajdonsága a budapesti utcai demonstrációknak a ragaszkodás bizonyos területekhez. Akármiféle irányú vagy tartalmú mozgalom hódítja is meg az utcát, az indulatok explóziója mindig bizonyos meghatározott helyeken történik. Ez a hely, az ugynevezett *tüntetési négyszög* mintha vulkános talaj lenne, a mely időnként megrázkódik, a különbség csak az, hogy az elemi erő nem a föld felső kérgé alatt, hanem fölötté tombolnak. A régi időkben — a mi különben nem is volt olyan régen — ez a tüntetési négyszög a Kerepesi-út és a Hatvani-utca torkolatában volt. A kigyuladt szenvedelmek vihara mindig ott terelte össze az ifjúságot (akkor még az ifjúság tüntetett!) és ott rugdosták a rendőrolovak a burkolat gránitkoczkait. Azt kellett hinni, hogy ott tüzebb a

avatja? Való, hogy forgalmas helyek, de vannak Budapesten más hasonlóan élénk, sőt még mozgalmasabb területek is, a melyek mindig kívül maradnak a demonstrációk tűzvonalán. Erdemes lenne figyelemmel kísérni ezeket a tüntetési négyszögeknek a költözökési vonalát, akkor talán meg lehetne találni a törvényt is, a mely a vándorlásukat dirigálja és a helyöket meghatározza.

*
Az *elefánt*. Az elefántról azt tanultuk az iskolában, meg a természettudósok könyveiből, hogy roppant szelid, türelmes, tanulékony, szolgálatkész, sőt gyöngéd érzésű állat. Valamennyien tudjuk a megható kis történetet ama Sámuel nevű elefántról, a ki az ápolója kisedjét naphosszat őrizte és dajkálta. Ilyen körülmények között könnyen ki-fejldhetett bennünk az a hit, hogy az elefánt maga is azt érzi az élete hivatásának, hogy sajátos orrmány-produkcióival szórakoztasson bennünket és elefántsontról gondolkodjunk.

SZOMJAS BAKÁK. — Pataky László rajza.

mennél finomabban, ötletesebben mondott a színpadon, ezt annál inkább az övének, az ő saját mondásának éreztük. Olyan tulajdonság, a mely egyrészt erősen meghatározza az ábrázoló képesség terjedelmét, de másrészt ezen a határon belül a legnagyobbra, a tökéleteshez legközelebb állóra képesít. Lánczy Ilka valóban nem is játszhatott sokfélét, de a mi szerep talált az ő egyéniségéhez, abban olyan alakításokat produkált, a melyeket feledhetetleneknek érzünk. Bizonyára lehet más-ként is jól csinálni; de a hogyan ő csinálta, annak a bája, varázsa, sajátos finomsága vele együtt örökre eltűnt. Ez a művészet vesztesége a halálában, azok pedig, a kik nemcsak a deszkákról ismerték, művészi egyéniségével harmónikus értékes, kedves, finom, vonzó emberi egyéniségét is siratják. Lánczy Ilka negyvenhét éves volt. Életének nagyobbik fele a színpadon telt. A Nemzeti Színház most elhagyott, régi épületének udvarából temették, a honnan társai más hajlékba tértek, ő pedig a temetőbe költözött.

*
A *tüntetési négyszög*. Sztrájk meg tüntetés az van elég Budapesten, hogy Londonnak is

főváros földje, mint másutt és a mélyben viaskodó természeti erőknek valami delejes izgalma árad ki belőle. De ime, néhány esztendő óta — azóta már a Hatvani-utca is, a Kerepesi-út is levetette a régi nevét, Kossuth Lajos-utca lett az egyikből és Rákóczi-út a másikból — a demonstrációk obligát területe eltolódott. A régi hely már nem tüntetési négyszög többé: ezt a karaktert a Dohány-utca és az Erzsébet-körút keresztelése örökölte. Most itt lobbant föl törvénytörő következetességgel az utca lángja és elsősorban a New-York kávéház hatalmas üvegablakát repeszi meg a forró-sága. Kevésbé előkelő hely, közelebb van a külvárosokhoz, mint volt a régi és ezzel a különbséggel harmónikus a rajta lezúgó tüntetések karaktere is. Amott tavaszi tüzek égtek: ennek az új tüznek vadabb és pusztítóbb a természete. Ezt minden pártos elfogultság nélkül is meg lehet állapítani és el kell ismerni. Abban azonban az újabb tüntetési négyszög (a mely egyébként nem is négyszög) teljesen hasonlít a régihez, hogy csomópontja, tüzfészke, leghevesebb pontja minden demonstrációnak. El lehetne elmélnedni rajta, mi az, a mi ezeket a helyeket ilyen karakterűvé

doskodják, a miből szép botfejeket, szoborfigurákat és billiárdgolyókat lehesen faragni. Ez a hagyományos fölfogás tette a közönség érzésében az elefántot olyan népszerűvé, hogy vele talán csak a viziló vetekedhetik. A budapesti állatkertről meg az újságok komoly és tréfás közleményeiből azt tanuljuk, hogy abban minden van: cirikus is, vendéglő is, mulatóhely is, csak épen vadállat nincsen benne. Olyasmit is irtak ezek az újságok, hogy a ketreczekben napidíjjal honorált hordárok viselik a különböző állati bőröket. Most azután egy szerencsétlenség híre csapott ki az állatkertről, a mely szerencsétlenségnek egy emberélet és két közkeletű fölfogás az áldozata. Az állatkertről elefántja, a melynek Sziám a neve, vad kegyetlenséggel megölte az ápolóját. Lesújtotta az orrmányával és keresztül döfte az agyarával. Ebből a katasztrófából ki-világlik, hogy se az elefánt, se az állatkertr nem olyan, mint a híre. Az elefánt nem az a kedves, szelid, türelmes és jóakaró állat, a minek hittük és az állatkertr se annyira fenyeget, mint a hogyan a világgal a csúfolódó kritikusai elakarják hitetni. Bizonyos, hogy ezentúl az elefánt is, az állatkertr is

több respektussal fogunk gondolni, de valóban tragikus, hogy az igazság kiderülésének az adta meg a keserves árát, a ki soha se is kételkedett ebben az igazságban. Az a szegény, szerencsétlen ápoló, a ki úgy is tudta, hogy az ő elefántja valódi elefánt és tudta azt is, hogy az elefánt nem olyan ártatlan állat, mint a milyennek az érzékeny fabulákban festik. És mégis neki kellett meghalnia, hogy a tévedők fölvilágosíttassanak és a csúfolódók elkomolyodjanak!

A hordár. Hatósági kimutatás jelenti, hogy a hordárok száma rohamosan és nagy mértékben mecsökkent Budapesten. Ehhez a jelentéshez igen keserű kommentárokat fűznek az újságok. A szegénység terjedését, a kényszerű összehúzóds jelenségét látják benne. Vitába szállni ezzel a fölfogással nem akarunk: de a magunk részéről nem vagyunk arra se hajlandók, hogy ezt a szomorú magyarázatát adjuk a dolognak. Talán egy esztendővel ezelőtt ugyanezen a helyen idéztük és méltattuk egy külföldi ember nyilatkozatát, a ki ezt mondta:

Talán semmi se olyan karakterisztikus Budapestre, mint hogy olyan temérek sok benne a kávéház, a fiakker és a hordár.

Való, hogy Budapesten több volt a hordár, mint Párisban. Miért? Budapestnek se a lakossága nem több, se az üzleti forgalma nem nagyobb, mint Párisé, sőt közel se jó hozzá. És a budapesti közönségnek mégis több szolgálára volt szüksége, mint a párisinak. Gazdagabbak vagyunk talán, mint a francziák? Ez a kérdés még kérdésnek is tréfa. Még adósságunk sincs annyi, mint a mennyi megtakarított pénzé Páris lakosságának van, pedig adósságunk több van, mint pénzünk. Mi követelte és tartotta el tehát azt a temérek embert, a ki a mi közönségünk kényelmének a kultiválásából élt? A felelet rá egy idegen szó, a mely azonban inkább otthon van nálunk, mint a maga hazájában. A *fiacskó*. A szegénységnek és nagyvonalúnak, a lustaságnak és urhatnáságnak ez a szomorú és komikus keveréke, a mely jellemző vonása lett a mi életünknek. Itt mindenki a saját uri volta iránt tartozó kötelességének érezte, hogy három elvéjével végeztesse el azt, a mit maga is elvégezhetett volna a nélkül, hogy tulságosan megerőltesse magát. Ennek a rengeteg hordárnak a fele, — tisztesség nem esik szólni — nem játszott más szerepet, mint a második ló a fiakker előtt. Egy is nagyon el tudja huzni, a kocsit, a másik csak az uri rangját demonstrálja annak, a ki a hintóban ül. Legyünk őszinték: a budapesti közönség soha volt olyan gazdag, hogy annyi temérek szolgálára lett volna szüksége és ha egy csomót szelnek eresztett, még nem okvetlenül annak a jele, hogy szegényebb lett, lehet csak azé, hogy — közelebb került a maga igaz állapotához. A maga viszonyainak megfelelőbben, *realitás*ban él, mint annak előtte. Ez pedig nem a leromlásnak, hanem a javításnak a szimptomája. Jele az egészséges, józan gondolkodás, a komolyabb életfelfogás erőkapásának, a mire ezerszerre nagyobb szüksége van ennek a városnak, illetve a város polgárságának, mint tékozló és henyé hajlandóságának ápolására. A városok gazdagságának sehol se az a dokumentuma, hogy seregben álljon a hordár az utzasarkokon!

TAKÁTS MIHÁLY JUBILEUMÁHOZ.

A magyar énekművészet büszkeségét ünneplik most a budapesti operaházban: Takáts Mihályt, a kinek negyedszázaddal ezelőtti legelső ízben jelent meg a színlapon a neve. Akkoriban kezdődött a budapesti Nemzeti Színházban az operaelőadások utolsó esztendője; csak egy évre rá készült el az operaház; és Takáts akkor még csak ösztöndíjas éneknövendék volt.

A művészi pályán sokan vannak még az elsőrangúak közt olyanok, a kik egy másik, megkezdett pályát félbeszakítottak a mindennél jobban vonzó művészet végett. Ezek közé tartozik a mi mesteri dalosunk is, a ki e napokban, szeptember 19-én, 47 éves lett, és a ki 21-dik születésnapjáig nem is sejtette,

LÁNYOS ILKA.

hogy a papi reverendát csakhamar fölcseréli a legfényesebb, legtarkább jelmezekkel. A nagybányai születésű nagyváradi theológust még főlebbvalói beszélték rá a művészpályára, olyan erőteljes és szép volt énekhangja. Talán papnak is jó lett volna Takács; de hogy operai művészeknek elsőrangú lett: ez ma már elismeri mindenki.

A nagy énekes egyszersmind sokoldalú zsinművész. Az érzélgős *Säckingeni trombitás*; a torz *Rigoletto*, a léha udvari bolondból tragikus bűnhődő boszuló; Figaro az eleven, minden lében kanál *Szevillai borbély*; *Lohengrin* cselszövő *Telramundja*; *Tannhäuser* Wolf-ramja, a jóbarát nemes eszménye; a nőhódító *Don Juan*; a feketelelkű, kapaszkodó *Alberich* (*A Nibelung gyűrűje* ciklusban); *André Chénier* csöcselékvezére, a szerelme által megvisztult Gérard; a *Bibliai ember* vergődő bűnöse; *Tosca* véres kegyetlenségű Scarpiája; a *Bohémek* kedélyes, vig ficzkó festője; *Hamlet*; az *Otello* Jagója — de ki győzné mind a 90 jelentősebb szerepét felsorolni? A földolog az, hogy még a hasonló alakokat is más-más vonások segítségével külön, erősen határolt jellemekül, egyénítve mutatja be ez az istenáldotta művész. Pedig egyet sem említettünk föl ama három tucizat jelentős szerep közül, a melyeket magyar szerzők műveiben játszott.

Hatásának titka nyílt titok: az, a mit nem énekes színésznél dikciónak neveznek, az opera világában pedig — szószó szerint fordítva a Wagner Rikárd-áta elnevezést: — ének-

TAKÁTS MIHÁLY.

beszédnek. A kritika régen megegyezett abban, hogy a mi a legkisebb zenés műfajban, a népdalban olyan nagy művésznővé avatta Blahánékat, hogy neve halhatatlan lesz: az a szívét és elmét egyszerre megfogó igaz előadás, hogy éneklése a legtermészetesebben tagolt, legértelmesebb beszéd egyszersmind; tökéletesen ez a főerénye Takátsnak is, akár a *Tetemre hívás* (Farkas Ödön operája) népdalszerű áriáját adja elő, akár a legnagyobb igényű wagneri zenésdrámák valamelyik hőstét vagy félistenét testesíti meg. Az egészséges művészet mindig első sorban igazságra, kifejezésre törekedett; a szépen csengő úgynevezett «bel canto», ha nem törődik szövegével: egyszerűen jogosulatlan; hiszen szöveg nélküli operát írni senkinek sem jutna eszébe! A Wagner-követelte együttes művészet voltaképpen már az ó-görög drámában is megvolt, a műfajnak elkorcsosulása után pedig időről-időre többször fölmerült az eszméje; így született meg 1600 felé az első ópera is, de ugyanezt a drámai jellemzést, kifejezésbeli igazságot követelte meg Gluck is, a XVIII. század második felének korszakos nagy zeneköltője; és a világ a lehető legnagyobb hálával tartozik mind amaz előadó művészeknek, operaénekeseknek, a kik a legnagyobb szellemek ama követelményének megfelelnek. Minden ének-mű a benne rejlő költői és pszichológiai tartalmának jelével, egész intenzitásával csak a teljesen érthető előadás útján képes hatni. Sajnos: ez a művészi követelményt éppen a magyar énekesek nagyobb része — talán nem is ismeri, de legalább is nem teljesíti. Annál biztosabban, szinte felfedezés, reveláció erejével hat a Takáts-féle, tökéletesen értelmes, ellenállhatatlan hatalmú előadás. Nagy érdeme Takátsnak az is, hogy éppen az érthető tolmácsolás érdekében rendszeresen gyökeresen átjavítja szerepeinek szövegét, mert — a milyen sajnálatos, annyira csodálatos — sem magyar zeneszerzőink, sem az idegennyelvű szövegek magyar fordítói, nem fordítanak kellő művészi gondot arra, hogy a szöveg és a zene frazeológiáját, a kiemelni való és a hangsúlytalan elemek arányát, egyenlően, megegyezően alakítsák; ebben a tekintetben mélyen az «európai színvonal» alatt állanak. Az is megtörtént már eredeti magyar dalműben, hogy Takáts a szöveget, a versek értelmét drámai igazsággal, gyönyörűen kiemelve: teljesen összetörte a dallam úgynevezett vonalzsépségét; a közönség lebilincselve, megindultan hallgatta, észre sem véve, hogy ária, hogy kerek dallam szakad foszlányokra a más beosztású szöveg összeroppantott vázáról; a hibásan dolgozott zeneszerző pedig kétségbeesve hallgatta, hogy az ő édes dallama milyen formátlanná lett, sőt, hogy a közönség észre sem vette a melódia létezését! Ez az eset nagyon tanulságos; elvi jelentőségű.

Csak természetes, hogy az ilyen, wagneri értelemben remek énekest meghívták a Wagner-alapította mintaszínház átszellemlített előadásaihoz, Bayreuthba. A «Tannhäuser» bemutatásakor történt, 1894-ben; de a nálunk mindig megcsodált Wolframja helyett, zömök alakja miatt, be kellett érnie művésznőknek a dalverseny egyik mellékalakjával (Biterolfal). De hogy felismerték elsőrangú voltát: e felől az is tanuskodik, hogy a Bayreuth számára féltve őrzött *Parsifal* Amfortas királyát is betanította neki — maga Cosima asszony, Wagner Rikárdnak oly igen méltó élettársa.

Féltuczat Wagner-szerep után a legszebbek egyikére készül most Takáts: *A Nürnbergi mesterdalnokok* gyönyörű Hans Sachs-alakjára. De az igaz magyar szívű művész magyar operát választott a maga negyedszázados jubileumára: *Brankovics György-öt*, Erkel Ferencnek bár nem népszerű, de nagyszabású és sok szépséggel pompázó darabját. Mindenki tudja, hogy a szöveg eredetijének: Obernyik Károly tragédiájának czimszerepében színészetünk egyik legnagyobb alakja, Egressy Gábor, nyílt színen halt meg a felindulástól, annyira átértézte az apai fájdalmat. Bizonyos, hogy Takáts is megrendítően játszik, mikor Brankovicsnak fejedelmi színe elé vezetik megvakított fiait; a modernebb zenét igénylő közönség is teljesen átengedte magát a nagy művész szívbe markoló baritonjának, klasszikus játékának. A páratlan művészért rajong is mindenki.

VAJDA JÁNOS NÖVÉREI A SZOBOR LELEPLEZÉSÉN.

Az ünnepi előadáson vége-hossza nem volt a képzelhető legzajosabb tetszésnyilvánításnak. Az előadás előtt az opera művészei és más színházak küldöttjei koszorú-erdő közepette üdvözölték a még fiatal jubilánst; igazgatója, Mészáros Imre, átadta a színházak miniszterétől, gróf Apponyi Alberttól jött üdvözlöt is. S hálásan csatlakozik hozzájuk az egész művelt magyarság.

K. I.

VAJDA JÁNOS SZOBRA.

Vajda János sírja ma, tizenegy évvel halála után is jeltelenül áll a kerepesi-úti temetőben, a magyar művelt közönség még mindig nem jutott öntudatára annak, hogy mekkora értéket jelent kulturánknak a Vajda neve. Jó fejérmegyei falusi magyarok azonban, a kiknek véréből szakadt ki ez a különös, egyedül álló, förtéget-szenvedélyű és gyermek-lágyágú, elmentek ellentétjeitől szagattott géniusz, megemlékeztek róla és megtisztelték magukat azzal, hogy szobrot állítottak neki. Egyszerű kis szobor, a milyen egyszerű kis falu Vaál, a hol felállították, nagy egyszerűséggel, szinte csöndben leplezték le (az irodalmi társaságok közül csak a Kisfaludy-társaság tartotta szükségesnek, hogy képviseltesse magát az ünnep.) — ez a nagy egyszerűség mintegy szimbolizálja a költő viszonyát a nemzethez, melynek dalolt. Életében nem ismerték, vagy a mi még rosszabb, félreismerték, saját szerű egyéniségét, az abból fakadt dalokat nem értették s halálában siettek elfelejteni. Itt-ott akad valaki az írók közt, a ki említi nevét, a ki mint mesterre hivatkozik rá, de az irodalom ép úgy nem törődik vele, mint az olvasó közönség.

Mi ennek a néma közönségnek az oka? Hogy van az, hogy a mikor nálánál sokkal jelentékenyebb költőknek érdemükön fölül jutott babér, Vajda legfeljebb ha mondva csinált, nem őszinte ünneplésben részesült néha: az íróknak egy-egy alkalomkor eszükbe jutott, hogy van köztük egy mogorva költő, a kinek kiválóságát lehetetlen nem érezni, de értetlenül, társatlanul, visszhangtalanul áll — s ilyenkor összeállottak és több jóakarattal, mint megértéssel zengték Vajda dicséretét, hogy aztán ismét annál nyugodtabban napirendre térhessen fölötté az egész magyar világ.

Vajda kétségkívül nem volt népszerűsége termett költő. Sohasem a tömegek lelkét szólaltatta meg versben, hanem mindig csak a magát. Ez az ő lelke pedig különös egy lélek volt, nem olyan könnyű redőibe behatolni s kitöréseit megértő föllel hallgatni. Egészen különleges látószögből szemléli a világot, a melyhez nem olyan könnyű alkalmazkodni; hangja, érzésvilága éppen nem nyájás és viganasztaló, sőt ellenkezőleg, zordon, nyugtalanító, a szívet fájdalmasan megmarkoló. Lelke

viharok alatt vonaglik s ezt a vonaglását nézni nem annak való, a ki a szelid meghatódás, gyöngéd ellágyulás hangulatait keresi a lírában. Hangjába mindig belejátszik a keserűség, legragyonabb képei is mintha fekete alapra volna nak festve. A szerelem vezéres, vulkanikus szenvedély nála, fuldokló vágyódás egy elérhetetlen gyönyör után, a melybe beleszakad annak a szíve, a ki érzi s befelé fordul azé, a ki olvas róla. Csoda-e, ha olyan népszerű, könnyen megközelíthető és nyájás lángelmék, mellett, mint Petőfi és Arany, elhomályosodott Vajda János? Az olyan szellemek, mint ő, sohasem válnak a nagy tömegek költőivé, csak az irodalom igazi értői férközhetnek egészen hozzájuk s barátkozhatnak meg velük. S nálunk, a hol a szokatlan, erősen egyéni, a normálistól erősen eltérő szellemek még sokkal több idegenkedéssel találkoznak, mint másutt, Vajdának megértetlenül kellett meghalnia. Ő belőle éppen azok a tulajdonságok hiányoztak, a melyek népszerűvé teszik nálunk a lírai költőt: könnyed dallamosság a formában, olyan érzésmód, a mely rokon mindenkinek érzésmódjával, harmonikus kedély, melyen a fájdalmak csak olyan sebet ejtenek, mint az evezőlapát a vizen. A Vajda sebei tátongva maradtak, mikor a fájdalom hajója rég elsiklott már, érzése csak az ő érzése volt, nem kereste a rokonhurokat mások szívében, a formája darabos, hol vulkánként felvillanó, hol szárnyaszegetten aláhulló, dallama alig van.

Pedig mennyire szomjazott a dicsőség itálára, mennyire áhított az a megértésre! Életének ez volt a nagy tragédiája, ez tette keserű, meghasonlott emberré és embergyűlölővé. De

hogy ez az embergyűlölete mily könnyen megennyhült volna a siker, az ünneplés egyetlen sugarától, azt láttuk, mikor ötvenéves írói jubileumát ünnepezték. Ebben az ünneppen is jóformán kizárólag az irodalmi világ vett részt és Vajda mégis földerült tőle és szinte elfelejtette egész élete keserűségét. Nemsokára rá meg is halt. Legalább életének vége volt valami kevéssel derültebb.

BERZSENYI DÁNIEL NAGYSZÜLŐI ÉS SZÜLŐI ÉLETÉBŐL.

Berzsenyi Mihály és neje vizeki Tallián Krisztina Hetyén, Vasvármegyében laktak. Hetye kicsi község, régi katolikus templommal. Szomszéd községek: Jánosháza, Duka és Kisomlyó, — nyugat és észak felől pedig a messze elterülő rónaság, a Kemencsalja kezdődik.

Az ősi ház, mely az utca szegletén áll, s melyben a költő született, emléktáblával van megjelölve. Ez ősi ház egy része kő, — másik része pedig sövényfalra épült s mestergerendája volt néhai Berzsenyi Mihály könyvtára.

Hetyén egykor éjnek idején szegletű tűz ütött ki; a harangokat félreverték, az alvó nép felriadt, csak Berzsenyi Mihály uram aludta mélyeséges álmát, — pedig az épületek már körös-körül égtek s az ő háza is meggyulladt. A teheneket, lovakat mind kieregették az istállóból, s ott álltak az udvar közepén Berzsenyi Mihályval, a ki Lajos fiát tartotta karján, s kétségbe volt esve; nem mehetett sémerre, mindenfelől tűz vette körül s így segély sem jöhett. Egyszerre csak egyik téhen odaugrott hozzá, lehajtotta fejét és őt szarvai közé

VAJDA JÁNOS SZOBRA VÁALON, HOLLÓ BARNABÁSTÓL.

A Mária-utcai homlokzat.

— Ne szólj semmit minderről szüleidnek visszatérésedig.

Mikor Lollia visszatért, Renaud örömmel vette észre, hogy a távollét próbája érintetlenül hagyta szerelmét. Megegyeztek, hogy Lollia még egyszer, utoljára föllép a cirkusban. Káprázatos, majdnem eszeveszett volt a vakmerősége és a nehézkedés elleni hajlékony küzdelemben elérte a lehetőség határait. És lezuhanása a hálóba olyan volt, mint egy tragikus szerelmi öngyilkosság, jövátelhetetlen belegrás valami örvénybe.

Öltözőjébe visszatérve, a kis akrobata-lány sokáig sirt.

— Megbántad? — mondta a herceg.

— Nem, fenség, hiszen szeretlek.

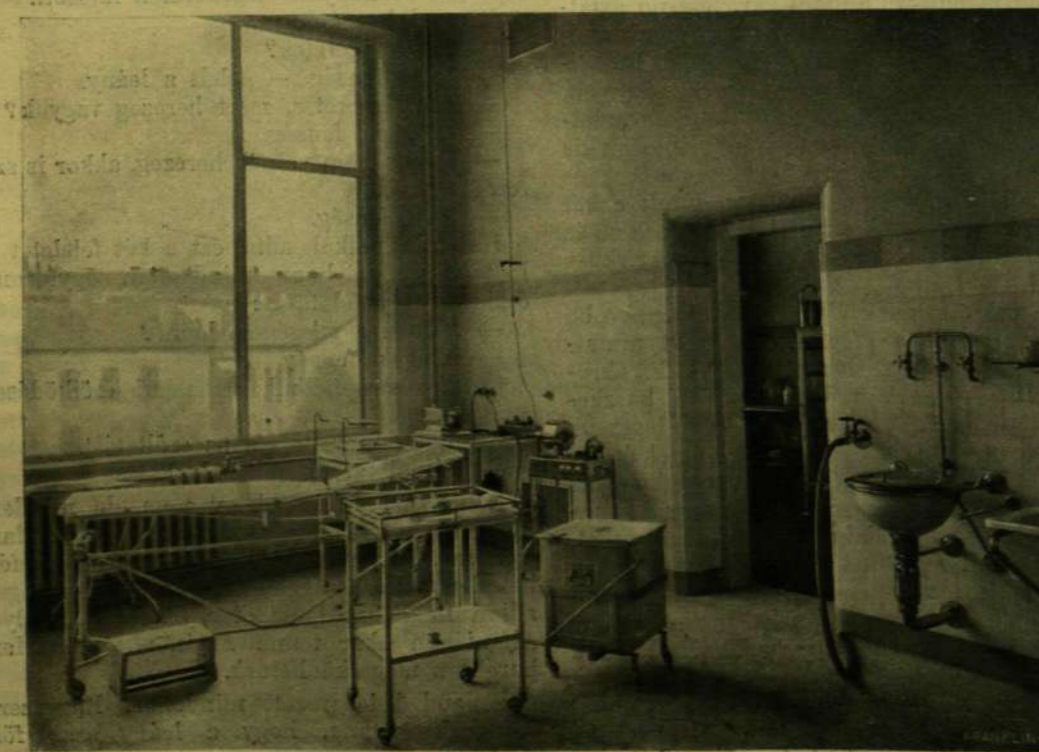
— És könnyein keresztül nevetve mondta:

— Jó voltam, fenség? Ma szebben akartam dolgozni, mint máskor, hogy annál több földözni valóm legyen.

(Folytatása következik.)

AZ ÚJ BUDAPESTI SZEMKLINIKA.

A budapesti egyetem orvoskari telepének Mária-utcai oldalán új hajléka épült a szemorvoslásnak s az idén már ott kezdődnek a szemészeti előadások. Az új szemklinika a

Az operáló terem.

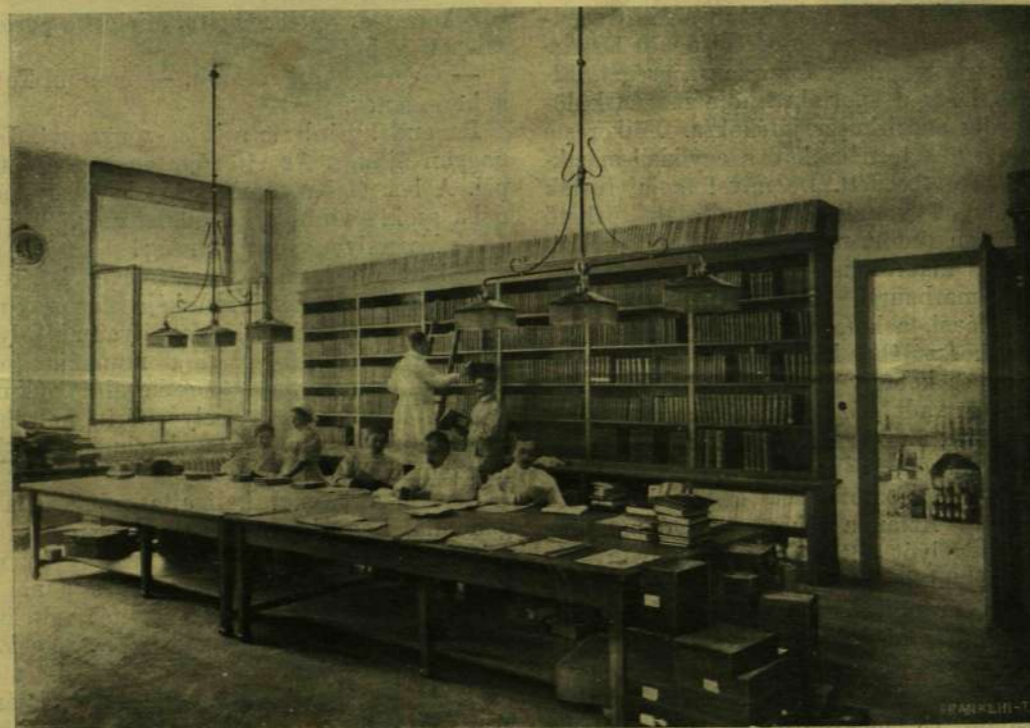
A BUDAPESTI EGYETEM ÚJ SZEMÉSZETI KLINIKÁJA. — Balogh Radolf félvételei.

mai tudományos kutatás és tanítás minden eszközével felszerelt, hatalmas épület s gazdag szakkönyvtára is van.

A szemgyógyításnak régi és nagy tradíciói vannak nálunk; Budapesten már akkor katedrája volt a szemészetnek, a mikor még külföldön nem is gondoltak rá. Mig minálunk már több mint száz év óta tanítják, Németországban alig hatvan, Franciaországban mintegy negyven éve van az egyetemeken szemészeti katedra. S ma is emlékeztetben élő kitiűnő férfiak emléke fűződik hozzá: Stáhl Ignác, Fabiny Teofil, Lippay Gáspár, Schulek Vilmos voltak e szakmának kitiűnőségei, ma pedig dr. Grósz Emil egyetemi tanár vezeti a szemklinikát.

Az új klinika egy részén két, más részén három emeletes épület; földszintjén vannak a járó-betegek helyiségei, a könyvtár, a laboratórium, az előadó-terem és a tanári-szoba, az első emeleten a betegek termei, a nappali- és fűdő-szobák, az ügyeletes orvos helyisége, a másodikon az operáló helyiségek. Az összes helyiségek világosak s úgy vannak építve, hogy könnyen lehessen őket tisztán tartani.

A klinikát Korb és Giergl építészek tervezték. Ők építették a kolozsvári klinikákat is s ők építik ez idő szerint a külső botanikus kerti klinikai telep klinikáit. A belső berendezést 34 magyar iparos készítette.

A könyvtár.

Egyik képünk a klinika Mária-utcai homlokzatát mutatja be; a két oldalszárnynon egy-egy nagy virágos erkély van, Ilsemann Keresztély fővárosi kertészeti igazgató ismert izlésével rendezve. A kapukat az állam és az egyetem címere díszíti. Másik képünk a vizsgáló szobát mutatja be, a hol naponta 80—100 új beteget vizsgálnak meg. Harmadik képünkön a kezelő szoba látható, a hol a 120—150 beteget gyógyítják.

Többi képeink bemutatják a laboratóriumot, a tudományos munka műhelyét, a Schulek Vilmos alapította nagy szakkönyvtár egyik oldalát, — a sok ezer kötetes könyvtár a régi s modern szemészeti irodalom minden jeles munkáját egyesíti magában, — az operáló terem, melynek falai csempével vannak borítva s mely a legújabb felszereléssel van ellátva. E mellett van a sterilizáló, melynek készülékei külön a klinika számára készültek és a kötőszertár.

Az új egyetemi szemklinika égető szükségletet elégített ki. A régi klinika dohos, szűk, sötét helyiségei helyett tágas, világos, egészséges termekben nyerne elhelyezést a betegek. A szembetegek olyan óriási számban özönlének a fővárosba, hogy elhelyezésük még így is nagy nehézségbe ütközik. Az állam az utolsó időben ez új klinikán kívül 110 ágas állami szemkórházat létesített az Illés-utczában a Szent István kórházi trachoma-osztály helyett,

melyet a főváros megszüntetett. S máris építi a II. számú szemklinikát a botanikus-kertben.

Mind erre nagyon is szükség van! A vakok száma nálunk még mindig sokkal több, mint a nyugati kultur-államokban. Remélhető, hogy az oktatás, a tudományos munka és a beteggyógyítás ez új intézetei segíteni fognak a helyzetben.

ÁLOMSUGALLATOK.

Egy azóta elhunyt magyar zeneszerzőről beszél, hogy egyik operette-jének egy népszerű «kuplé»-ját álmában szerzette. Hogy ebben semmi hihetetlen nincs, sőt számos hasonló esetet mint kétségtelenül megtörtént dolgot jegyez föl az emberi művelődés története, arról meggyőző egy az angol könyvpiacra megjelent ily című könyv: «Dreams and Dream-stories», dr. Kingstontól.

Nem babonás mendemondák gyűjteménye ez a mű, hanem pozitív észleletek, a melyek ép úgy foglalkoztathatják az emberi lélek rejtélyeinek tudományos kutatóját, mint a művészet és irodalom tárgyai iránt érdeklődők széles körét. Nem is kell ez esetekben valami természetfölöttit látnunk, hanem inkább tapasztalati adatokat az emberi lélek törvényeinek ismeretéhez.

Számos költő és író álmodta meg művének

Betegvizsgáló szoba.

vágtak ki a hengerből, melyek közül mindeniken ott maradt a felirat egy része. A két karika, mely nálad van, Nibib fülönfüggője volt. A harmadikat sohasem fogod megtalálni. Illeszd össze a kettőt s majd meglátod...

Hilprecht e szavakra kiugrott ágyából s rohant dolgozószobájába. Elővette a két rajzot, összeillesztette s látta, hogy összeillenek. Magánkívül ujjongott örömben: «Úgy van! Úgy van!» Fölvette álmából feleségét is, a ki meglepetve lépett a dolgozószobába. Hilprecht elbeszélte neki álmát, megmutatta a rajzokat, melyeknek felirata most, a hiányzó harmadik karika feliratának az analógia szabályai szerinti helyreállítása után így hangzott:

Nibib istennek
Bál isten fiának,
Kurigelzu ó felsége
Bál isten papja
Ajándékozta.

Megjegyzendő, hogy a rajz a két töredéket különböző színben adta vissza, úgy, hogy együvé tartozásukat nem is lehetett sejtteni. Hilprecht tanár megtekintette a két agát eredetijét is a konstantinápolyi császári múzeumban. Különböző szekrényekben voltak elhelyezve. De mikor összerakták, teljesen egybe illettek. Mikor a hajdani Babylonban a hen-

Laboratórium.

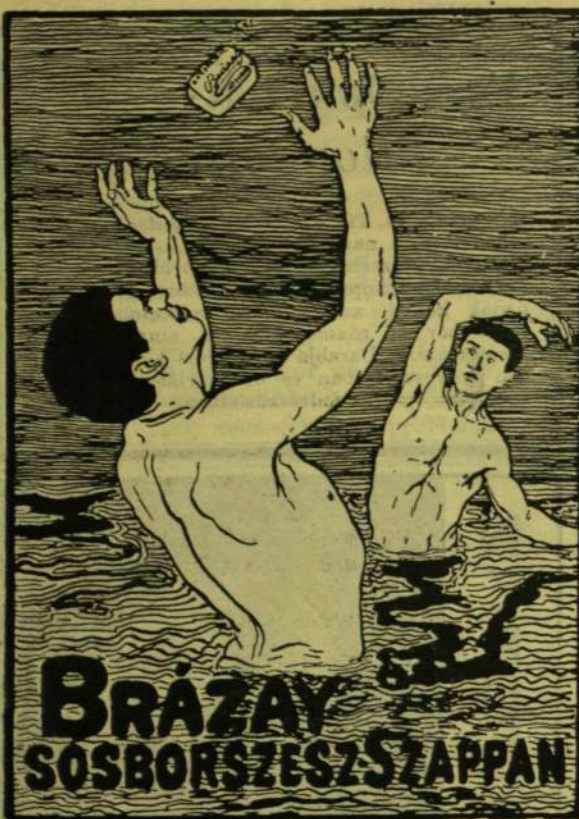
legszebb jeleneteit, sok tudós és kutató elmének fedte fel az álom a keresett rejtély kulcsát. Ezek közé tartozik a pennsylvaniai egyetem híres assyriológusának, Hilprechtnek esete. Az egyetem egy expedíciót küldött Babylonba bizonyos romok felkutatására, s az ott talált tárgyak másolatait Amerikába küldték. Volt köztük két kis agát-töredék rajza, a melyen néhány betű állt írva. Egy szombati márciusi napon, 1893-ban, Hilprecht tanár ép e töredékek vizsgálatával volt elfoglalva, melyeket gyűrűtöredékeknek tartott a Kr. e. 1700 és 1140 közötti évekből. A felirat harmadik sorának első betűit «Ku»-nak vélte olvasandónak, a miből azt sejtette, hogy azok Kurigelzu király kezdőbetűi.

Belefaradva a sok fejtörésbe, végre elaludt s álmában a kereszténység előtti Nippur egy szálas papja jelent meg előtte, a ki magával vitte egy ablak nélküli szobába, a melyben egy nagy faszekrény állott, a földön pedig agát és lazurkő darabok heverték szanaszét. Most a pap megszólalt: «A két töredék, melyet a 22-ik és 26-ik oldalon közölsz, együvé tartozik. Nem gyűrű-darabok azok. Kurigelzu király, a ki Krisztus előtt 1300 körül élt, Bál templomának egyszer egy feliratos agát áldozati henger küldött. A papoknak váratlanul megparancsolták, hogy egy pár agát fülönfüggőt csináljanak Nibib isten szobrára. Nem találtak sehol agátot. Tehát három karikát

Ambulatórium.

A BUDAPESTI EGYETEM ÚJ SZEMÉSZETI KLINIKÁJA. — Balogh Radolf félvételei.

Tiszta keze, okos esze van annak, aki a Brázay Sósorszesz-szappant használja!

Vegyit tisztítás, ruha-festés, gőzmosás

KWIZDA-féle FLUID

Rég bevált aromátus befőzvény az itak és izmok erősítésére és edzésére.

LOHR MARIA Csipke-, vegyeszeti tisztító és festészet

Szállítási hirdetmény.

A polai cs. és kir. tengerészeti hadiszertár 1909. évi anyagszükségletének biztosítására...

Ujdonságok a gyermekdivatban. TULIPÁN GYERMEK-OTTHON ÁRUHÁZ GYERMEK DIVAT-ÉRTESÍTŐ-jére

Legyünk óvatosak Dr. Dralle-féle NYIR-HAJVIZ

KNUTH KÁROLY Cs. és kir. fensége József főherceg udv. szállítója

Zur Schossentfabrik Bécs XVI., Neulerchenfeldstrasse 2. Magyar levelezés.

Ingyen és bérmentesen! Szimfónia, monológok és dialógok

A vérkeringés gyorsítása, az anyagcsere előmozdítása és az izomzat edzése: Semerák P. gyűrő és rezgő masszázskészülékeinek három legfontosabb hatása.

BERKETZ ISTVÁN UTÓDA
 *** kelmefestő és vegytisztító gyára ***
 Budapest, IX. ker., Kinizsy-utca 14. szám. Cégtulajdonos: Kovács Endre.

Kitüntetés: Páris, Bécs, Budapest, Szeged. Alapítva 1864. Telefon 63-36. Vidéki megbízások pontosan teljesítenek. Gyűjtőtelepek: Andrássy-út 30. szám. Lipót-körút 16. szám. Isabella-utca 66. szám. Rákóczi-út 78. szám. Ullói-út 30. szám. Váci-utca 51. szám.

■ ■ ■ ■ AZ ASZTALOSOK SZÖVETKEZETI BUTORCSARNOKA. ■ ■ ■ ■
 A budapesti asztalos-ipartestület védnöksége alatt álló **BUTORCSARNOK**
 és Hitelszövetkezet, mint az Országos Központi Hitelszövetkezet tagja, felhívja a nagyrédmű butorvásárló közönség figyelmét a **VIII., József-körút 28. sz., Békocsis-utca IV., Belváros, Ferenciek-tere 1.** sarok, valamint alatti királyi bérpalotában dusan felszerelt modern és stilszerű lakberendezéseinek megtekintésére, a melyek jutányos áron jótállás mellett adatnak el. részére kizárólag csak budapesti képesített asztalos- és kárpitosmesterek dolgoznak, Budapest környékén készített, vagy bécsi silány áruk eladásával nem foglalkozik.
A Butoresarnok szövetkezet Megrendeléshez tervezetet és költségvetést kívánatra készítünk. 12817 Minden egyes butor darab bizottság által föllbíralva

Fektor
 az egyetlen hashajtó limonádé.
 Kapható mindenütt. Üvege 80 f.
KOLUMBUS vegyészeti gyár részvénytársaság
 Budapest, VIII., József-utca 16-18. sz.
 Telefon 101-53.

Páratlan és csodás hatású arczszépítő és finomító a Földes-féle **Margit-crème**
 főúri körökben használt készítmény. Zsírtalan, ártalmatlan, rögtön szépi. Az egész világon kapható 1 és 2 koronás tégelyekben. Margit-szappan 70 f., Margit-póder 1 K 20 f. három színben kapható. Tessék a záróvédjegyre figyelni és csakis eredeti készítményt elfogadni, melynek ártalmatlanságáért és kitérő hatásáért felelősséget vállal a készítő.
FÖLDES KELEMEN gyógyszerész Aradon.

Valódi szegedi paprikát (1/2 kg csinos edényben) és házilag tisztán tojással készített **szegedi tarhonyát** (4 1/2 kg) küld 6.-korona előzetes beküldése mellett vagy után. Kardos termény. Szeged.

400 napig járó óra.
 Az óra-ipar mesterműve.
 Ezen óránál különlegességet képez azon körülmény, hogy a legérzékenyebb rész, az inga-rugót, a szabadalmazott védőhüvely a legtekélyesebben védi. Ha mérlegeljük, hogy a legcsekélyebb el-

gömbülésnél az óra szenved, ugy mindenesetre érthető, ha ezen nagy pontosságú óramű a szabadalmazott védőhüvely nélkül nem ér semmit és az olyan óra értéktelen. Ez az általam szállítandó óránál ki van zárva, mert az mind és pedig kivétel nélkül ingarugó védőhüvellyel van ellátva. Az itt rajzban bemutatott **400 napig járó óra** 29 cm. magas, látható szabadalmazott óraművel, két rézszalppal gyönyörűen kiállítva, üvegbúra alatt **55 K.** Ezen órát évenként csak egyszer kell felhuzni.
Schönwald Imre órásmester és ékszergyáros Pécs 15. szám.
 Ki ezen lapra hivatkozik, megkapja most megjelent új, nagy képes árjegyzékemet ingyen és bérmentve.

*** BŐRSZÉKIPAR ***
KENDI ANTAL
 Budapest, IV. ker., Károly-utca 2. szám.

Angol bőrbutor készítése, festése és renoválása saját műhelyemben. — Ebédlőszékek, irodafotelek valódi bőrrrel, ülőbutor-állványok kárpitozása. Székátalakítások.

Serravallo
CHINA-BOR VASSAL
 Hygienikus készítés 1906. Legmagasabb kitünt. Erősítőszor gyengélkedők, vérszegények és lábbadozók számára. Zivárgógyógyászati, ideg-130886 erősítő és vérjavító szor.
 Kitérő íz. 5000-nél több orvosi vélemény.
J. SERRAVALLO, Trieste Barcola.
 Vásárolható a gyógyszerárakban félliteres üvegekben á K 2.60, egész literes üvegekben á K 4.80.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban, Budapest, IV., Egyetem-u. 4.

Ha őszül a haja
 ne használjon mást, mint a **"STELLA"-HAJVIZET,**
 mert ez nem hajfestő, de oly vegyi összetételű szer, mely a haj eredeti szíriét adja vissza. Üvege 2 K.
ZOLTAN BELA gyógyszerárakban,
 Budapest, V/49, Szabadságtér, Sétány-utca sarkán. 12845

Jövedelmező mellékép. **HOMOK — ARANY** Csekély befektetés.
 ha cementtel lesz keverve és kézi vagy erőüzemre berendezett gépeinkkel elismert elsőrendű betonfalazótégelyek, cementföldcserepek, fali és padlólapok, vályuk, csövek stb. gyártására fel lesz dolgozva. A gyártás egyszerűségénél fogva mindenütt üzhető hol homok, kavics, vagy salak stb. áll rendelkezésre. Ajánljuk üzemünket megtekinteni. Gépek különböző árakban. — 66. számú jegyzék ingyen.
Levelezés magyar nyelven.
Leipziger Cementindustrie Dr. Gaspary & Co.
 Markranstädt bei Leipzig. 12771
 Különlegességi gépgyár homok értékesítésére.

SERAIL-ARCZKENŐCS,
 Minden arctalmas alhatrés nélkül!

SERAIL-ARCZKENŐCS, ARCZ-SZÉPÍTŐSZER
 az arcot tisztítja, fehéríti és barátságosává teszi. Egy tégely ára 1 kor. 40 fill., kis tégely ára 70 fill. Serail-szappan, Epe-szappan kitérő tolett szappanok a kenőcs használatához. Serail-erőme nappali használatra, Serail-póder kiváló finom arcpórárom színben, fehér rózsaszín és erőme. Egy doboz ára 1 kor. Készíti **ROZSNYAY MATYÁS** gyógyszerárak. Aradon, Szabadságtér. 12994

VASÁRNAPI UJSÁG
 40. SZ. 1908. (55. ÉVFOLYAM.)
 SZERKESZTŐ **HOITSY PÁL.** FŐMUNKATÁRS **MIKSZÁTH KÁLMÁN.** BUDAPEST, OKTÓBER 4.
 Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utca 5. Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4. Előfizetési feltételek: Egész évre 10 korona. Félévre 5 korona. Negyedévre 4 korona. A Világkronika-val negyedévenként 80 fillérrel több. Külföldi előfizetésekhöz a postallag meghatározott viteldij is csatolandó.

BOGDÁNOVICS LUCZIÁN, AZ ÚJ KARLÓCZAI ÉRSEK ÉS SZERB PATRIÁRKA.

bizalmat s minden biztosíték megvan bennük arra, hogy feladatukat fontosságához méltón fogják betölteni. A két új egyházfejedelem élet-és jellemrajzát az alábbiakban közöljük:

BOGDÁNOVICS LUCZIÁN,
 KARLÓCZAI ÉRSEK ÉS SZERB PATRIÁRKA.

Csernovits Arzén ipeki szerb érsek-patriárka óta, a ki a szerbeket Törökország különböző vidékeiről Magyarországra vezette s itt 1696-ban görög-keleti érsekséget alapított, Bogdanovics Luczian a huszadik

ERÖSS LAJOS, A TISZÁNTÚLI REF. EGYHÁZKERÜLET ÚJ FÜSPÖKE.

KÉT EGYHÁZFEJEDELEM.

Az EGYHÁZI ÉLET nálunk annyira össze van szövődve a politikai és társadalmi élettel, hogy egyes fontosabb mozzanatai egyúttal az egész közéletre erősen kihatnak s eseményei egyúttal nevezetes közéleti események is. Most a legutóbbi időben két nagy egyházi esemény történt: két népes és országos szempontokból is elsőrendű fontosságú egyházi testület választotta meg egyházi fejét: a szerb görög-keletiek karlóczai érseküket és patriarkájukat Bogdanovics Luczian, a tiszántúli református egyházkerület pedig püspökét Eröss Lajos személyében. Mindkét választás nyomában megnyugvás termett, mert a nagy hivatásra kiválasztott férfiak mindenképen megérdemlik a köz-